

Pedagogika Marii Montessori

*Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2
Miejskie Przedszkole nr 22
im. Marii Montessori
w Częstochowie*

*Katarzyna Nowak
Anna Kowalińska*

„Nie istnieją badania potwierdzające istnienie granic osiągnięć intelektualnych, poza które nie rozwinie się dziecko odpowiednio wspomagane.

Jest pewne, że dziecko pozostawione same sobie i niewspierane na drodze swojego rozwoju - zatrzyma się.”

M. Montessori

Maria Montessori

(31.08.1870 – 6.05.1952)

Maria Montessori urodziła się 31 sierpnia 1870 r. we Włoszech. W wieku 16 lat, rozpoczęła naukę w Instytucie Technicznym im. Leonarda da Vinci. Osiągnęła dobre wyniki w naukach ścisłych, a zwłaszcza w matematyce. Szkołę średnią ukończyła w 1890 r. W latach 1892-1896 studiowała medycynę na Uniwersytecie Rzymskim jako pierwsza kobieta we Włoszech przełamując opór opinii publicznej i rodziny. Studia ukończyła z wyróżnieniem. Dnia 10 lipca 1896 r. uzyskała doktorat z psychiatrii.

Maria Montessori

(31.08.1870 – 6.05.1952)

W roku 1897 podjęła pracę w Klinice Psychiatrycznej Uniwersytetu Rzymskiego, podczas której zwróciła szczególną uwagę na dzieci upośledzone umysłowo. Wkrótce natrafiła na pracę Marca Gasparda Itarda i jego ucznia Edwarda Sequina. Dzięki pedagogice specjalnej Sequina i Itarda, praktyce medycznej oraz dzięki doświadczeniom w pracy z dziećmi upośledzonymi doszła do wniosku, że problem ich rozwoju i kształcenia jest raczej natury pedagogicznej niż medycznej i że wymagają one odpowiednich warunków wychowawczych, czyli specjalnej metody pracy.

Maria Montessori

(31.08.1870 – 6.05.1952)

W 1890 roku Narodowa Liga Wychowania Dzieci Upośledzonych Umysłowo otworzyła w Rzymie Instytut Medyczno – Pedagogiczny Kształcenia Nauczycieli dla Opieki i Wychowania Dzieci Umysłowo Upośledzonych, połączony ze szkołą ćwiczeń dla 22 uczniów. M. Montessori powierzono kierowanie tym instytutem. Wkrótce okazało się, że nauczane przez nią dzieci upośledzone umysłowo, osiągały lepsze wyniki niż dzieci w normie. Według Montessori, przyczyną tego były odmienne metody pracy dydaktycznej.

„Pomóż mi zrobić to samemu”

Metoda Marii Montessori kładzie nacisk na swobodny rozwój dzieci. Przeciwstawia się systemowi szkolnemu, tłumiącemu aktywność dzieci, którego symbolem była dla Marii Montessori „szkolna ławka”. Montessori uważała, że głównym zadaniem pedagogiki jest wspieranie spontaniczności i twórczości dzieci, umożliwianie im wszechstronnego rozwoju fizycznego, duchowego, kulturowego i społecznego.

Pedagogika Marii Montessori

Odkryła zjawisko „**polaryzacji uwagi**” u dzieci polegające na bardzo silnym skoncentrowaniu się dziecka na zajęciu lub czynności. W obecnej literaturze pedagogicznej zjawisko to nosi nazwę **zjawiska Montessori**.

Zwróciła też uwagę na tzw. **wrażliwe fazy** u dziecka – etapy rozwojowe o ekstremalnej chłonności w uczeniu się i nabywaniu konkretnych kompetencji. Swoje doświadczenia zdobywała w Casa Dei Bambini.

Zasady pedagogiczne Marii Montessori

1. *Zasada swobodnego wyboru materiału.*
2. *Zasada swobodnego wyboru miejsca pracy.*
3. *Zasada swobodnego wyboru czasu pracy.*
4. *Zasada swobodnego wyboru formy pracy.*
5. *Zasada porządku.*
6. *Zasada ograniczenia.*
7. *Zasada izolowania trudności.*
8. *Zasada transferu.*
9. *Zasada własnego działania i powtarzania.*
10. *Zasada samokontroli.*

1. Zasada swobodnego wyboru materiału.

- w sali przedszkolnej wszystkie materiały są zawsze dostępne, ułożone tematycznie,
- na półkach, w zasięgu ręki dziecka,
- Dziecko samodzielnie podejmuje decyzję, z którym materiałem będzie pracować.

2. Zasada swobodnego wyboru miejsca pracy.

- dziecko może pracować w dowolnym miejscu, tam gdzie zdecyduje i gdzie pozwalają na to granice naszego rozsądku i możliwości organizacyjnych.
- dziecko jest zawsze obserwowane przez nauczycieli, dziecko nie ma obowiązku uczestniczenia w zajęciach grupowych, jeśli jest czymś ważnym zajęte.

3. Zasada swobodnego wyboru czasu pracy.

Dziecko samo decyduje kiedy i jak długo będzie zajmować się daną pomocą.

4. Zasada swobodnego wyboru formy pracy.

- lekcję podstawową przeprowadzamy z każdym dzieckiem indywidualnie, następnie zaczyna ono pracować samodzielnie,
- samodzielnie wybiera sobie temat pracy, pracuje wtedy, kiedy chce, będzie pracować tak długo jak długo praca ta będzie dla niego atrakcyjna i będzie sprawiała mu przyjemność,
- jeśli w grupie mamy 20 dzieci każde może robić coś innego, jeśli dwoje lub troje dzieci postanawia zrobić coś wspólnie, to robią to wspólnie.

5. Zasada porządku.

- każdy przedmiot w przedszkolu ma swoje miejsce - skąd został wzięty, tam zostaje odniesiony,
- podobnie każda osoba także ma swoje miejsce i wie, co do niej należy, to proste - dzieci kochają porządek,
porządek w otoczeniu - porządek w sercu.

6. Zasada ograniczenia.

Wszystkie elementy życia przedszkolnego podlegają ograniczeniom, regułom i zasadom postępowania, dla przykładu: każdy rodzaj materiału jest tylko w jednym egzemplarzu i trzeba go stosować zgodnie z jego przeznaczeniem, można pracować tylko w miejscu przez siebie wybranym, nie można innym pomagać - jeśli ktoś tego nie potrzebuje, nie można innym przeszkadzać.

7. Zasada izolowania trudności.

Budowa materiału musi być przejrzysta ma ukazywać jeden, określony problem do rozwiązania.

**Pozwala to na skoncentrowaniu się w czasie pracy
np. różowa wieża różni się jednym parametrem – wielkością;
kolor i struktura poszczególnych klocków jest taka sama.**

**Kiedy dziecko pracuje nad jedną tematyką
(np. pojęciem wielkości),
nie wprowadza się wówczas innej tematyki (np. koloru).**

8. Zasada transferu.

- każdy z tych materiałów to ogniwo, logicznie powiązane w długi łańcuch, każde ogniwo zawiera w sobie cechy materiału poprzednio wprowadzonego plus jedna cecha więcej,
- informacje, kompetencje, umiejętności opanowane podczas pracy z materiałem dziecko przenosi na otoczenie,
- przenoszenie cech w obrębie materiału i przenoszenie umiejętności na otaczające dziecko środowisko, to właśnie zasada transferu.

9. Zasada własnego działania i powtarzania.

- typowe dla nabywania nowych umiejętności jest intensywne zwrócenie się dziecka ku określonej dziedzinie ludzkich działań, a wraz z tym fenomen powtarzania,
- założeniem jest, że dziecko rozwija się zgodnie z programem wyznaczonym własnymi zainteresowaniami, potrzebami, możliwościami intelektualnymi, fizycznymi,
- jeżeli dziecko potrzebuje więcej czasu na powtarzanie jakiejś czynności nie jest zmuszane do innej aktywności,

10. Zasada samokontroli.

**Material Montessoriański jest tak skonstruowany,
że dzieci same sprawdzają czy daną czynność wykonały dobrze,
lub w którym miejscu popełniły błąd
np. jeśli dziecko w różowej wieży przestawi klocki,
dysharmonia jest widoczna wzrokiem, lub wyczuwalna dotykiem.
Taka budowa materiału umożliwia w maksymalnym stopniu
samodzielną pracę,
a możliwość wychwycenia błędu uniezależnia dziecko od oceny dorosłego.**

Pedagogika M. Montessori wobec dzieci niepełnosprawnych

W szkolnictwie specjalnym ważne są ogólne zasady tkwiące w metodzie, tj.:

- zasada akceptacji i życzliwości
- wszechstronnej pogładowości i przykładu oraz
- wszechstronnej pomocy i indywidualizacji.

Podstawą metody Montessori jest nauczanie wielozmysłowe. Pedagog zapoznaje dziecko z materiałem montessoriańskim, demonstrując właściwe przeznaczenie. Nauczyciel przyjmuje postawę bardzo czynną: obserwując zainteresowania dziecka proponuje mu odpowiedni materiał.

Pedagogika M. Montessori wobec dzieci niepełnosprawnych

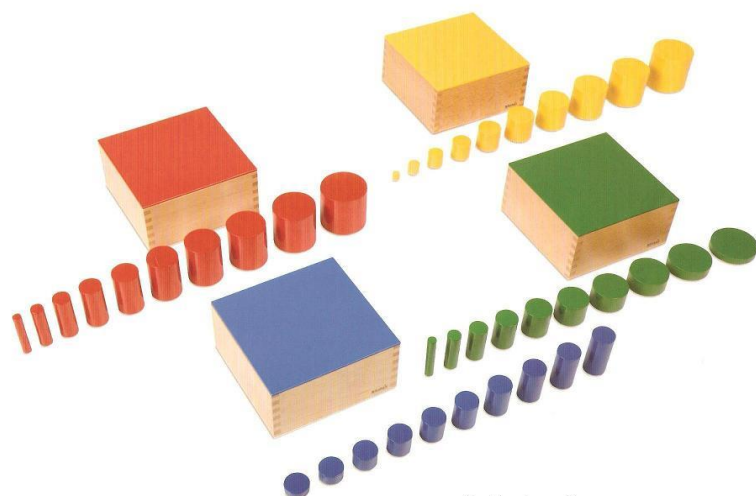
W trakcie ćwiczeń może okazać się, że niezbędne jest dodatkowe oprzyrządowanie np. odpowiednie magnesy ułatwiające budowę różowej wieży.

W trakcie zajęć nawiązywany jest życzliwy kontakt między dzieckiem a nauczycielem, który obserwuje, na ile dziecko jest w stanie zainteresować się ćwiczeniami, zrozumieć przeznaczenie i wykonać polecenia nauczyciela.

Przystosowanie materiału Montessoriańskiego do potrzeb dzieci niepełnosprawnych nie nastręcza trudności. Część materiału może być stosowana bez żadnych przeróbek.

Pomoce rozwojowe

Kształcenie zmysłów.
Kolorowe cylindry - dostrzeganie różnic w wymiarach.

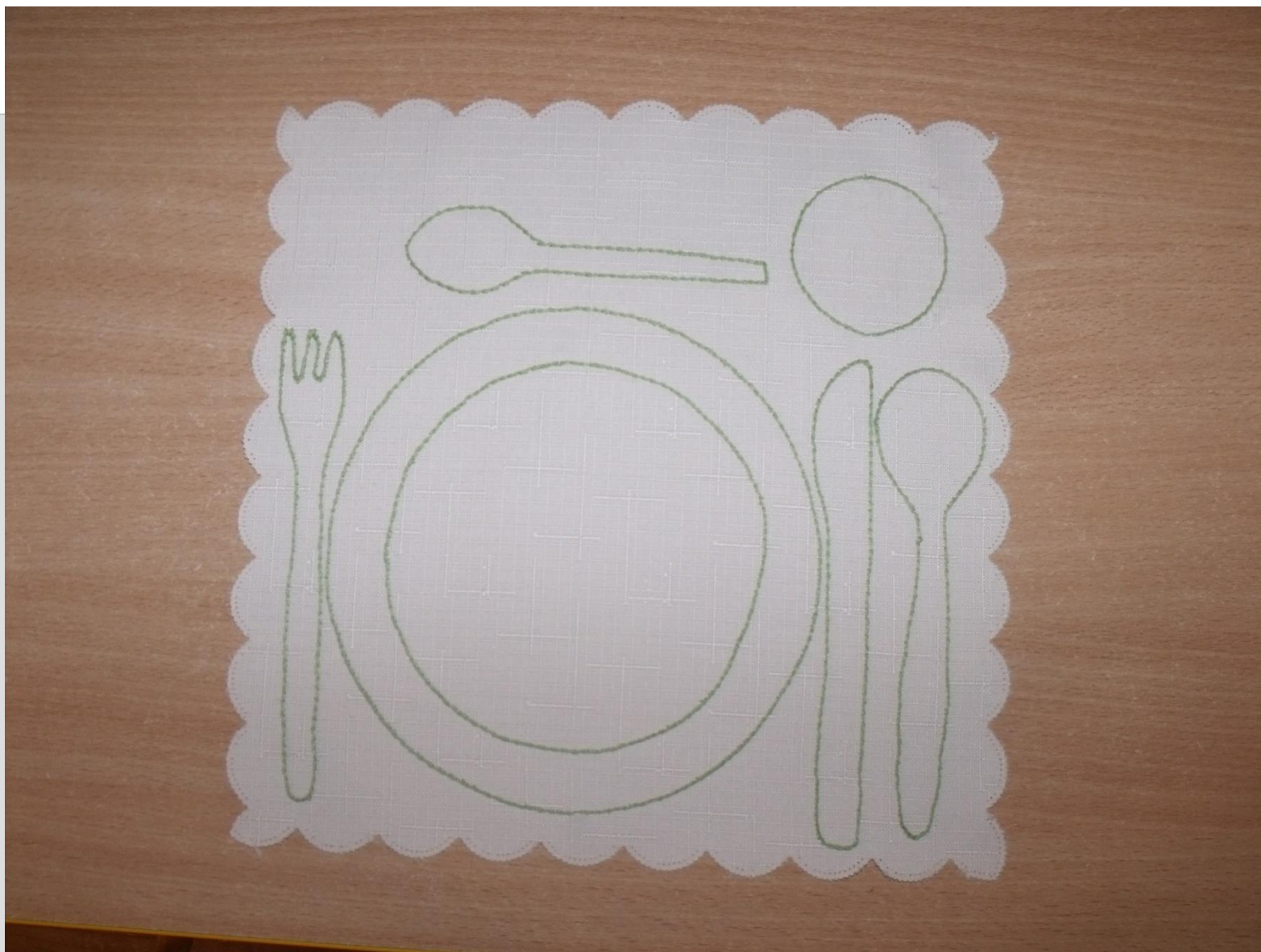

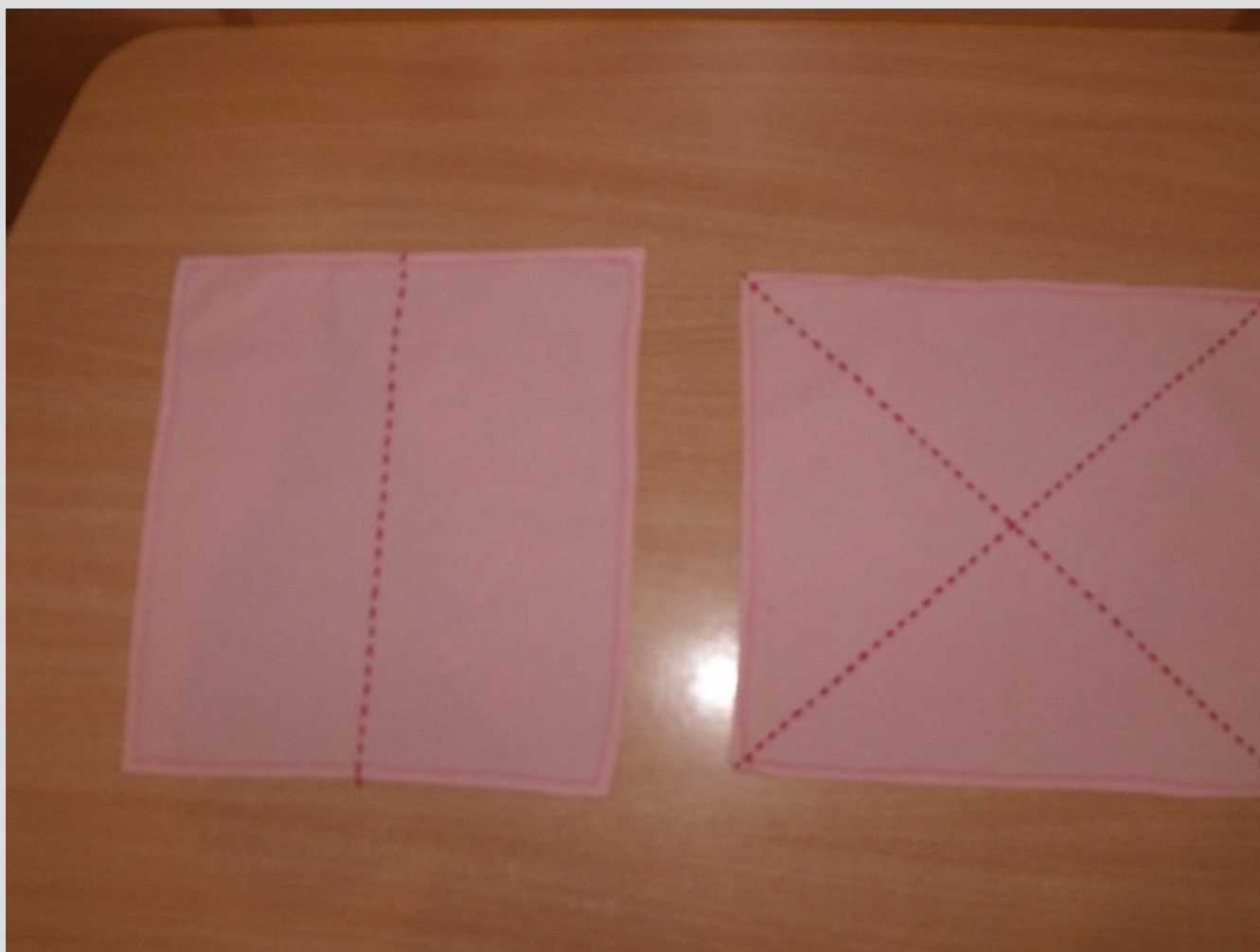
Edukacja językowa.
Metalowe ramki - przygotowanie do nauki pisania.

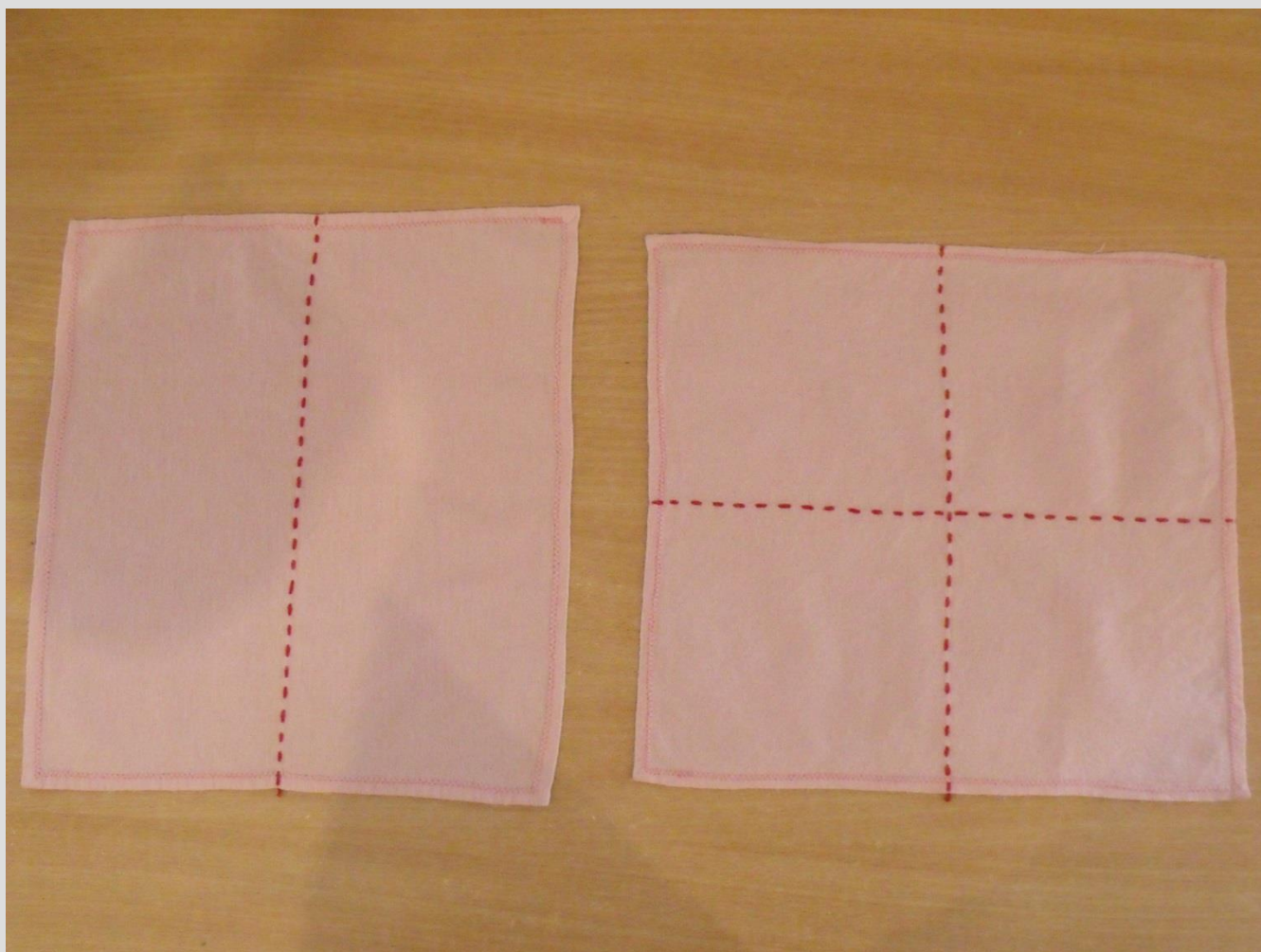
Pomoce do praktycznych ćwiczeń dnia codziennego

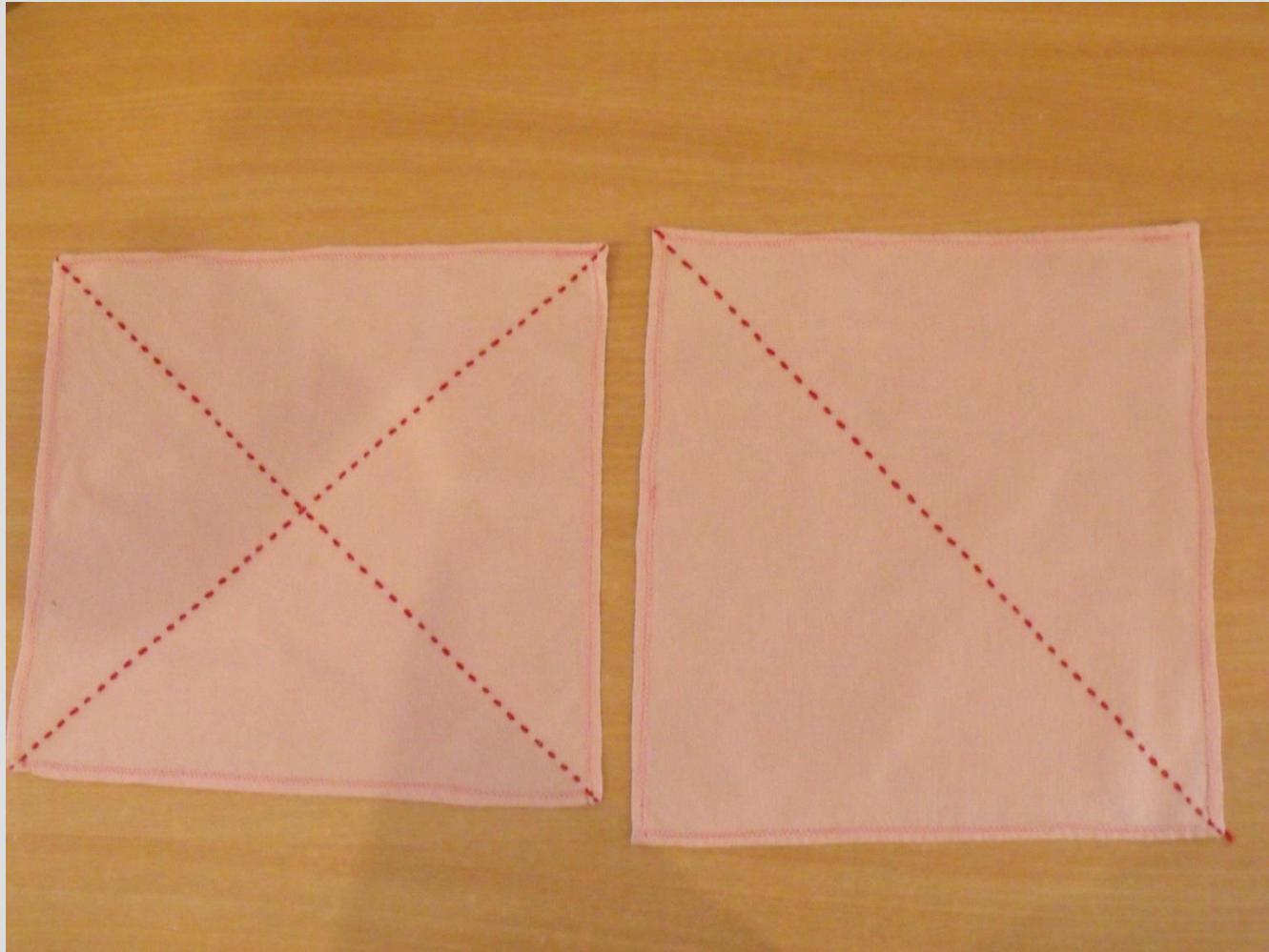

Do tej grupy należą ćwiczenia samoobsługi, zachowań społecznych, kultury osobistej i ciszy. Pomoce to ramki do zapinania, serwetki do składania, zestaw do przelewania wody, zestaw do czyszczenia metali i butów, stanowisko do mycia rąk, przedmioty do pielęgnacji kwiatów, małe miotłki, ściereczki, odpowiadające naturalnemu pędowi dziecka. Pozwalają na koordynację ruchów oraz doskonalenie ich po przez powtarzanie ćwiczeń. Chodzi tutaj głównie o to by wykształcić u dziecka harmonijne ruchy i wyuczyć konkretnych umiejętności, które będą potrzebne w codziennym życiu. Na początku powtarzanie czynności nie ma ustalonego celu, dziecko ma się tym bawić. Ćwiczenia mają głębszy sens, ponieważ uczą samodzielności, wytrwałości, wiary w siebie i we własne możliwości. Uczą szacunku do przedmiotów i ludzi.

Przelewanie wody

Pomoce do kształcenia zmysłów

Czerwone beleczyki, brązowe schody, różowa wieża, kolorowe walce, trójkąty konstrukcyjne, barwne tabliczki, tabliczki szorstko-gładkie, dzwonki, puszki szmerowe, tabliczki termiczne i baryczne, pojemniki smakowe i węchowe służą do kształcenia zmysłów jednak mają one bardzo ważne znaczenia w rozwoju całej osobowości. Wprowadzają one w świat wymiarów, powierzchni i brył. Dziecko pochłania obrazy i wszystkie wrażenia, które do niego dochodzą. Kształcenie zmysłów jest za razem wychowaniem społecznym, gdyż dziecko postrzega nas, jako model zachowań społecznych.

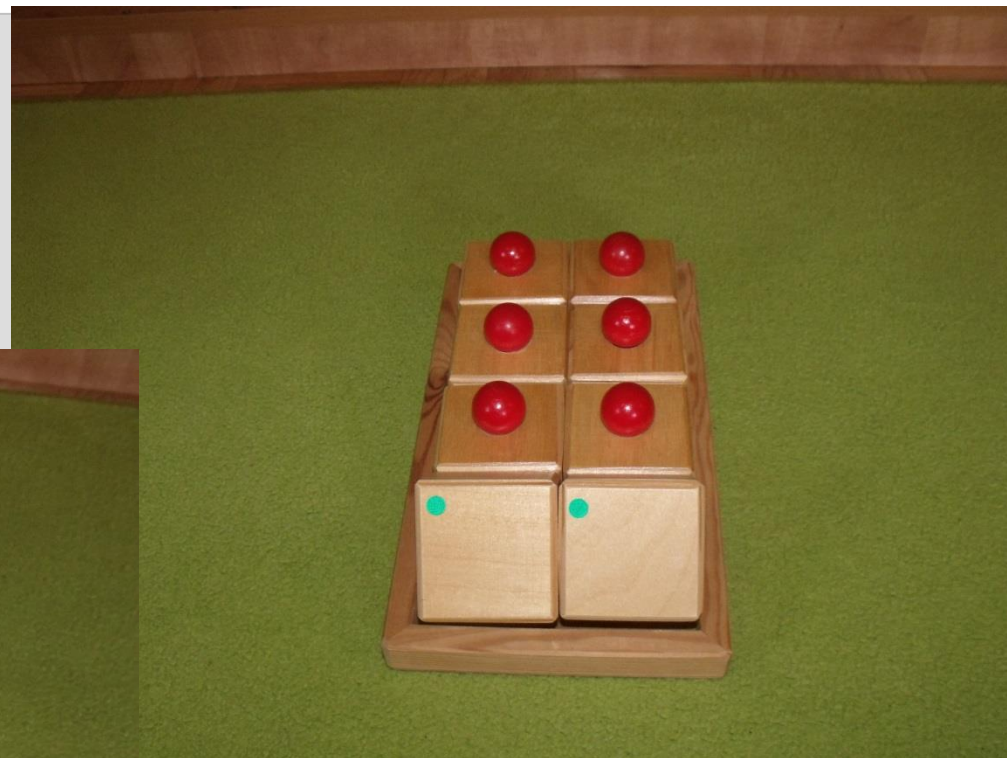
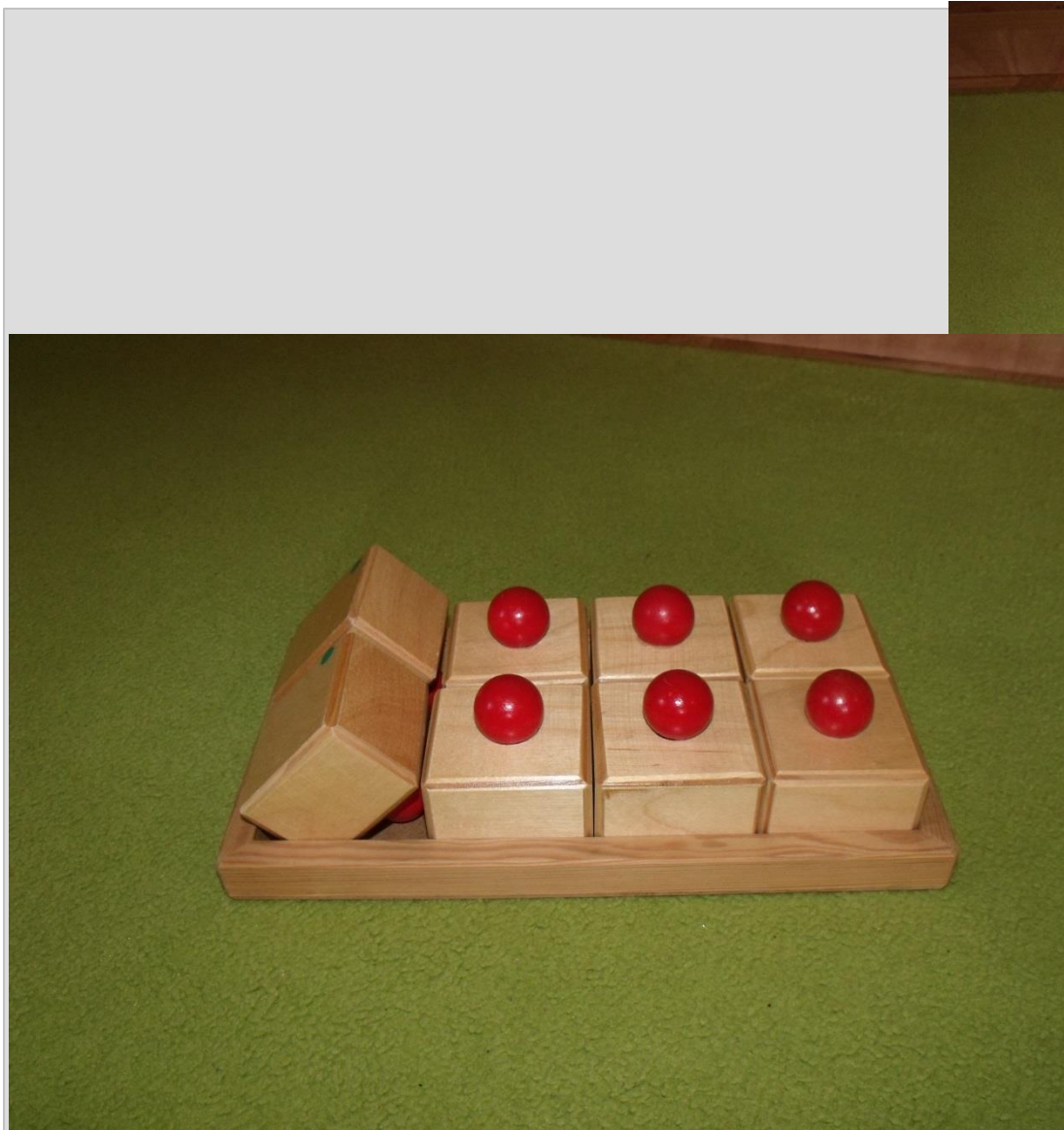
Różowa wieża, brązowe schody

Barwne tabliczki

Puszki szmerowe

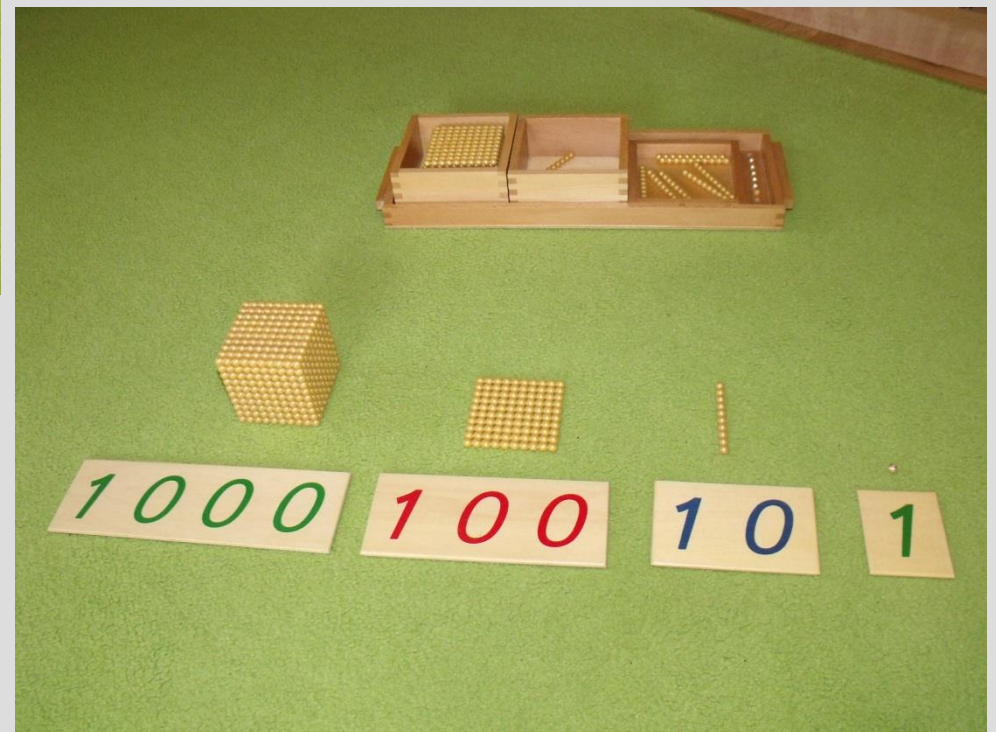
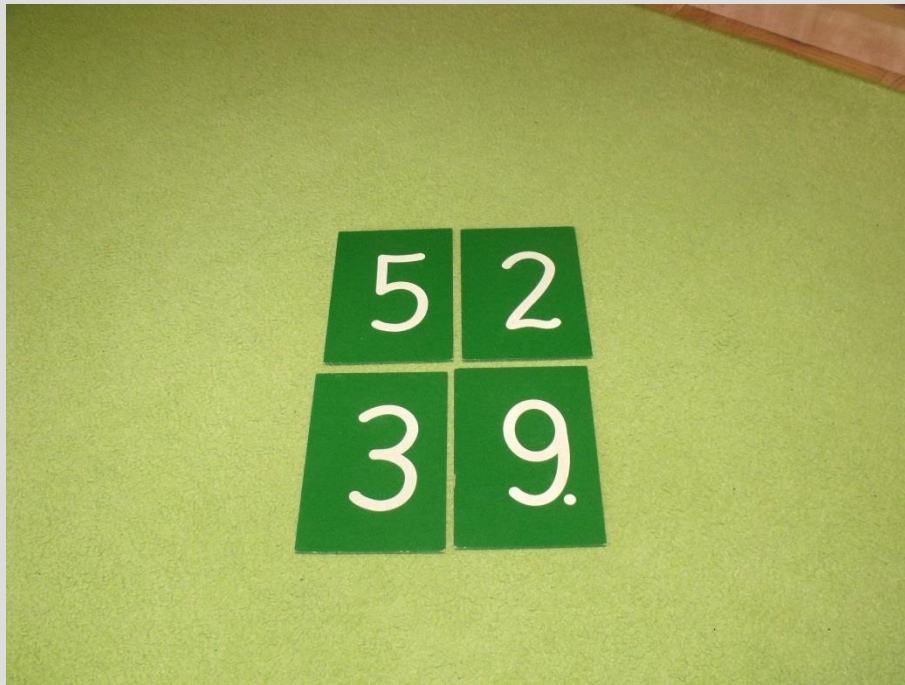

Pomoce do edukacji matematycznej

Czerwono-niebieskie belecзки, cyfry szorstkie i gładkie, wrzecionka do przeliczenia, kolorowe perły, złoty materiał, czerwone kółeczka, liczydła, inaczej nazywają się „zmaterializowaną abstrakcją”. Tak naprawdę część pomocy należy jednocześnie do kształcenia zmysłów jak i do zrozumienia matematyki. Pośrednio przygotowują one umysł dziecka do myślenia matematycznego. Ćwiczenia matematyczne nie mają na celu wyprzedzić uczenie się, lecz wykorzystać zainteresowania dzieci i odpowiednio wcześniej wyćwiczyć późniejsze abstrakcyjne procesy myślowe. Do działań na różnych wielkościach dzieci mają do dyspozycji „kasę” wraz z banknotami, wagę, metrówkę oraz naczynia o różnych pojemnościach.

Szorstkie cyfry, złoty materiał

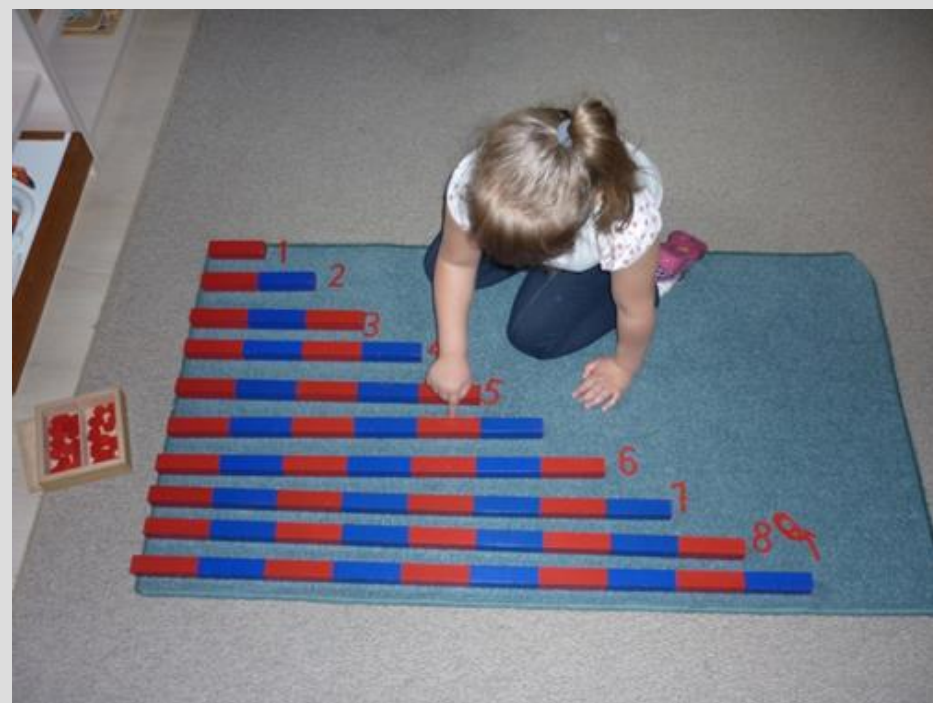
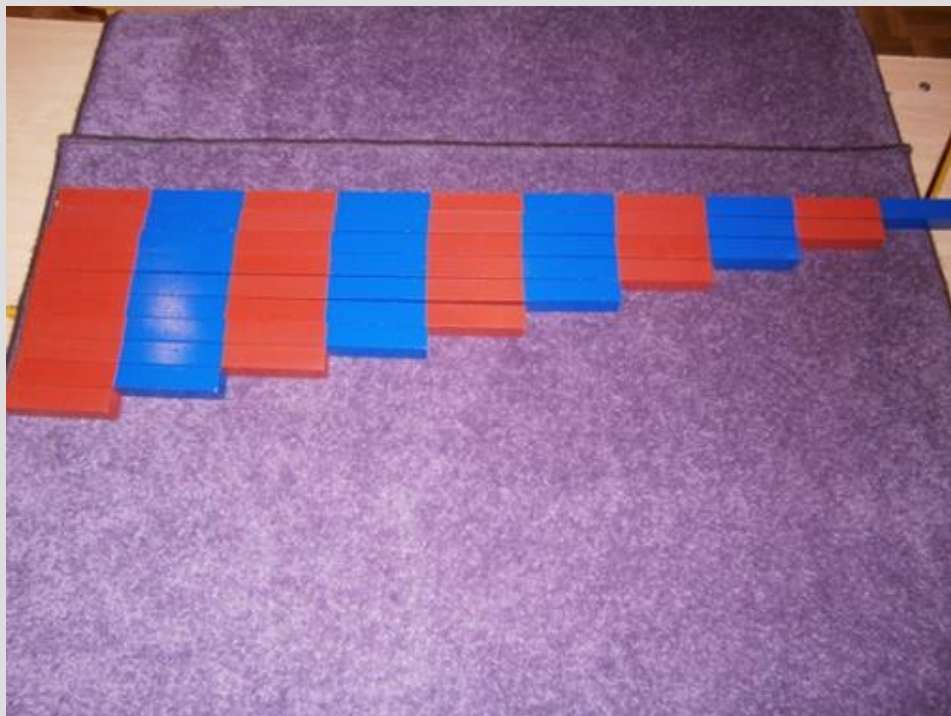
Szorstkie cyfry, piaskownica

Materiał do nauczania matematyki

Belki numeryczne

kolorowe perły, łańcuch setki

wrzeczona do przeliczania

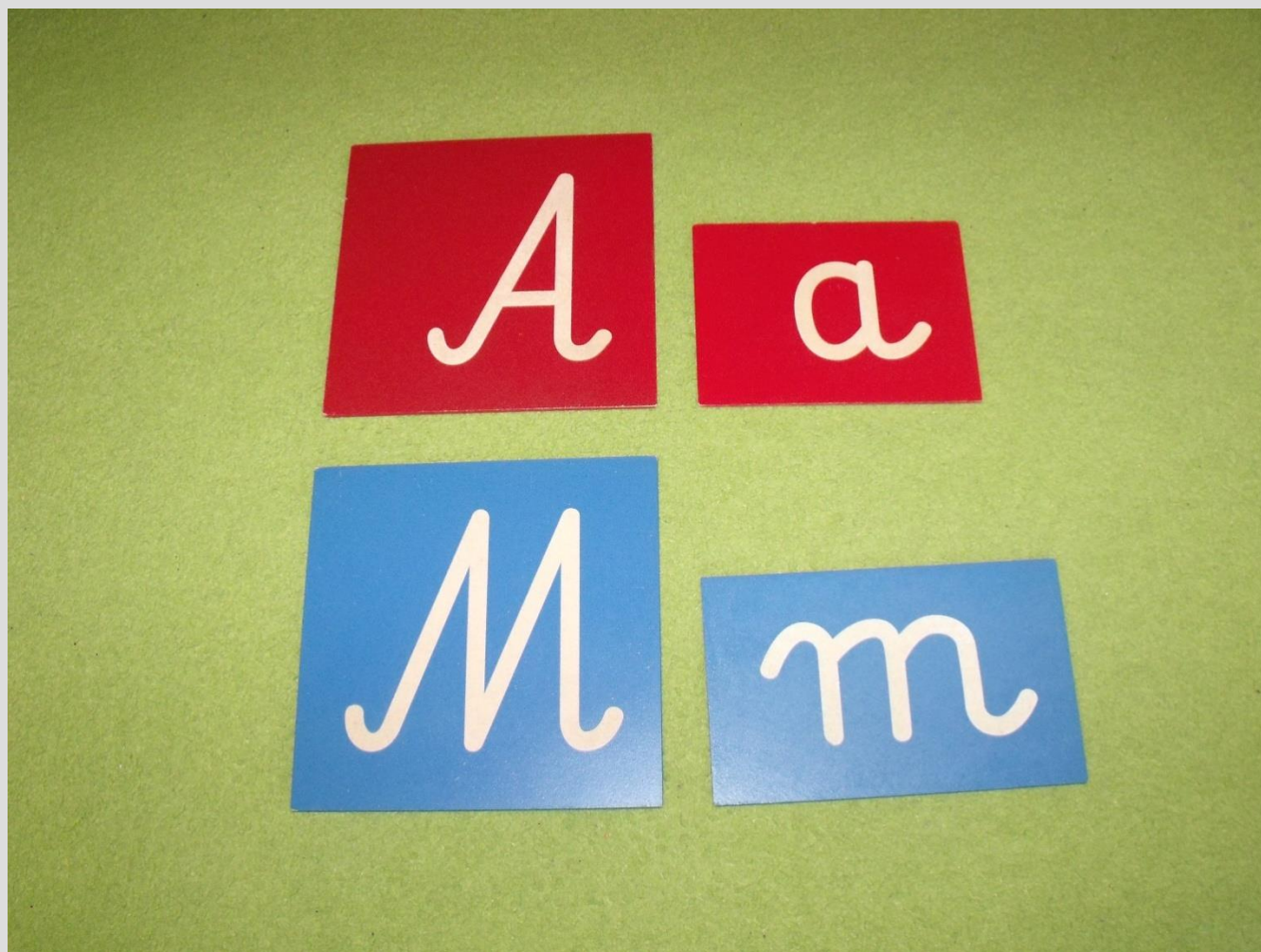

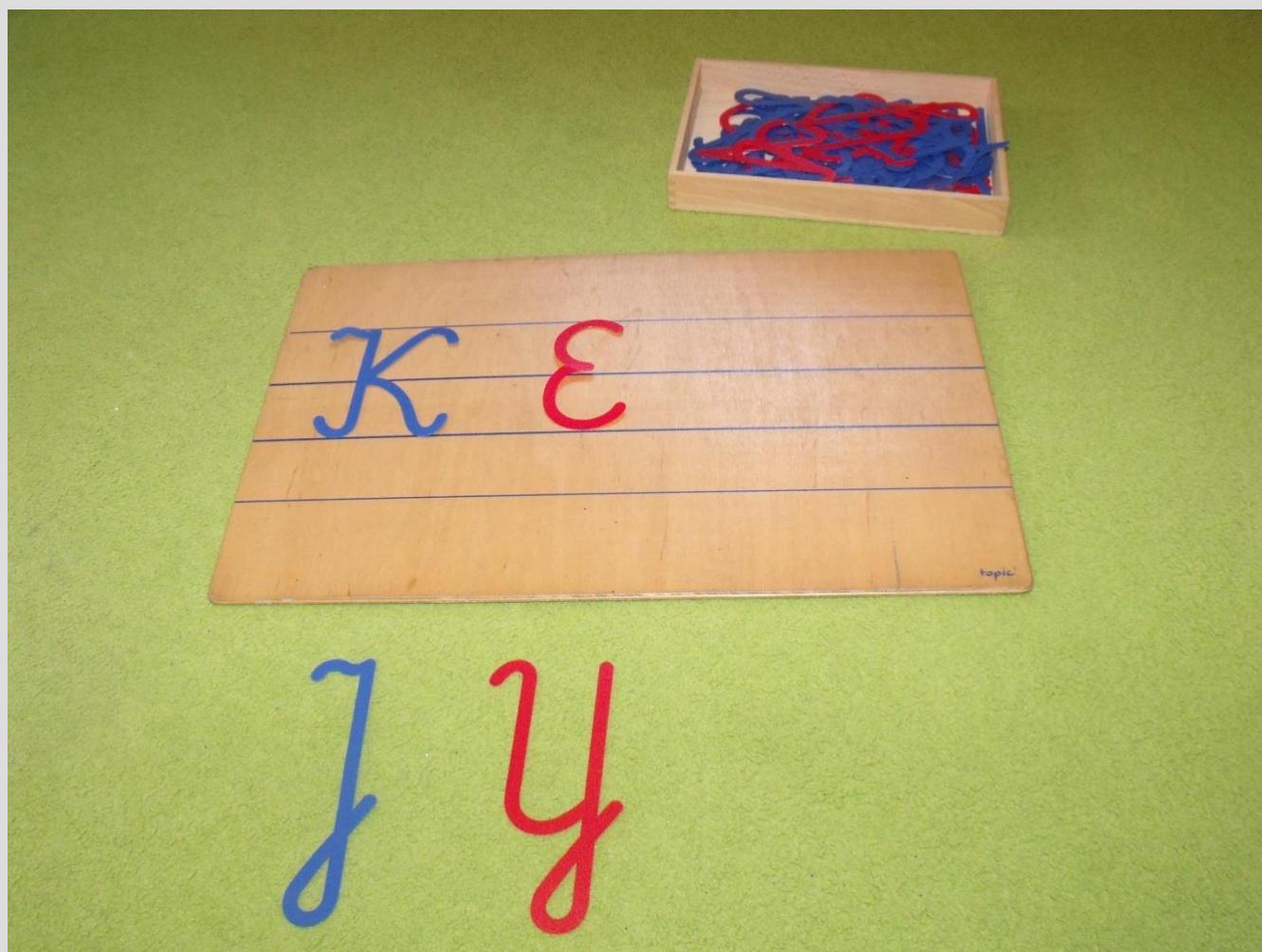
Pomoce do edukacji językowej

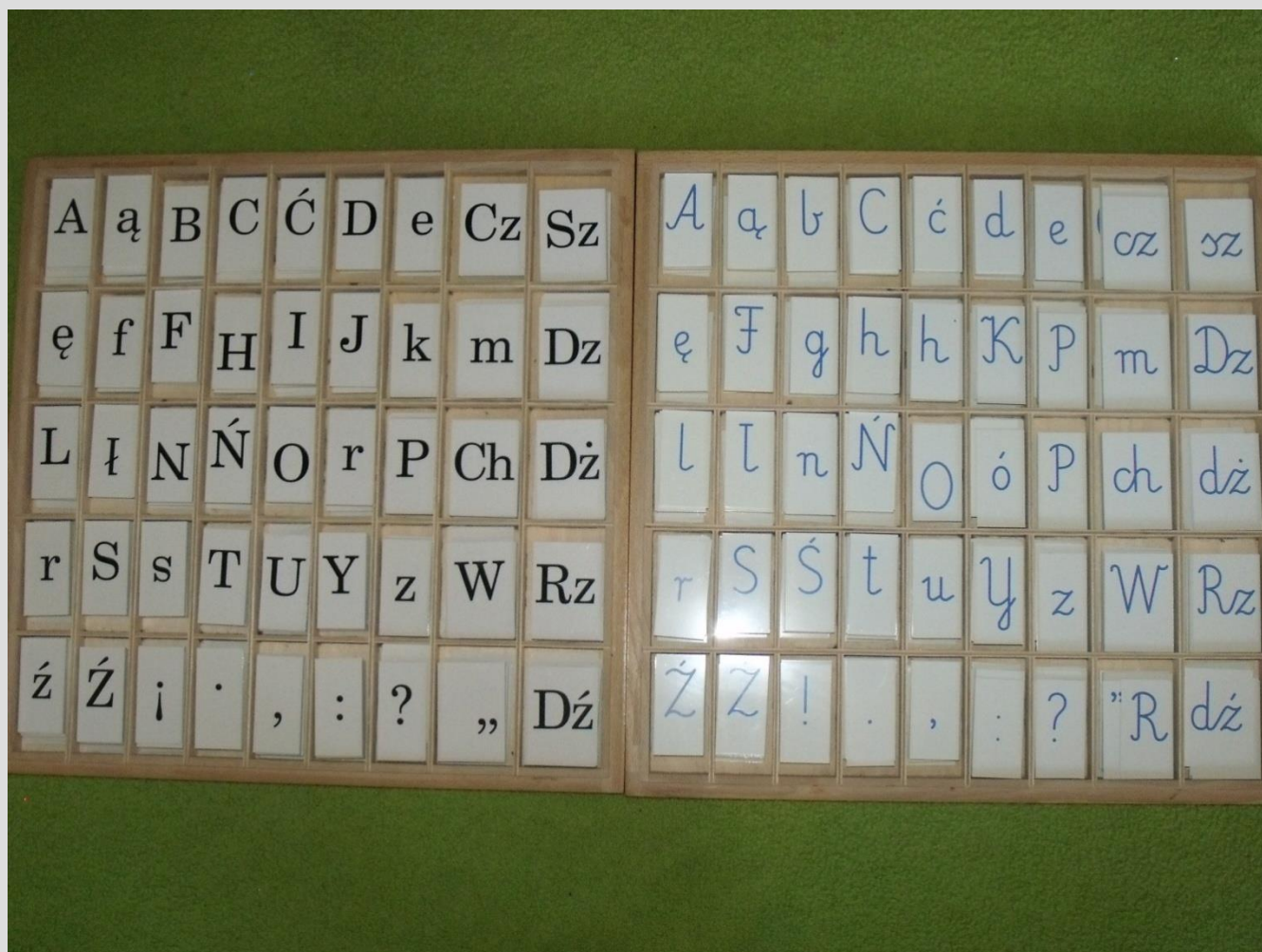
Metalowe ramki z wkładami, litery szorstkie, ruchomy alfabet, przedmioty z podpisami, małe książeczki, ruloniki z poleceniami, symbole językowe, dwuznaki, zmiękczenia itd., służą przede wszystkim do nauki pisanie, czytania i rozwijania mowy. M. Montessori uważała, że wrażliwość na pisanie i czytanie pojawia się między trzecim a szóstym rokiem życia dziecka. Właśnie w tym wieku dzieci są wrażliwe na odczucia zmysłowe. Do postrzegania znaków pisemnych przygotowują ćwiczenia zmysłowe, metodyczne kształcenie myślenia i powstające skojarzenia w psychice. Do edukacji językowej należą również pomoce, które wprowadzają dziecko w świat trudności językowych.

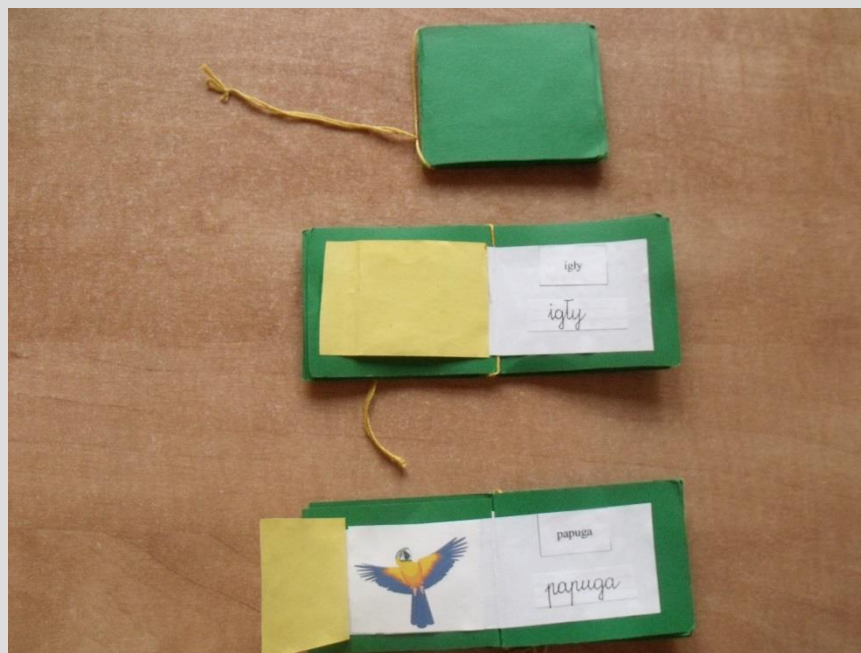
Szorstkie litery

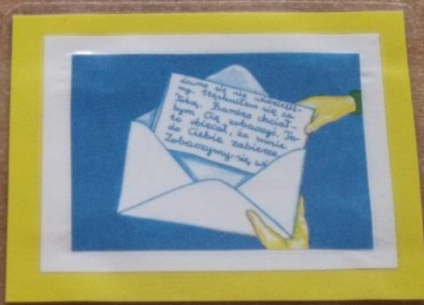

Książeczki do języka polskiego

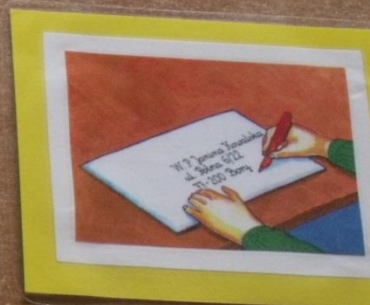

Adam pisze list.

Wkłada list do koperty.

Pisze adres na kopercie.

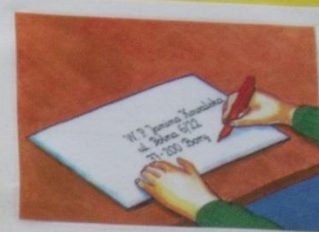
Adam pisze list.

Wkłada list do koperty.

Pisze adres na kopercie.

2

Adam pisze list.

2

Pisze adres na kopercie.

Adam pisze list.

2

Pisze adres na kopercie

Pomoce do wychowania kosmicznego

Do tego zakresu wchodzi wszystko to co jest związane z człowiekiem i jego życiem - globusy, puzzle części świata, kontynentów, komoda biologiczna, są dostępne tak naprawdę dla dzieci w każdym wieku. Pomimo tego, że szczególne uwrażliwienie na poznawanie relacji we wszechświecie przypada na 7–12 rok życia, idea wychowania kosmicznego odnajduje swoje miejsce również w przedszkolu. W sali przedszkolnej wyodrębnione jest miejsce gdzie znajdują się materiały montessoriańskie, ale również wszystko to, co nauczycielom i dzieciom udało się zebrać podczas wycieczek czy spacerów np. kamienie, ziemia, kwiaty, liście, szyszki oraz symbole danej pory roku.

Pomoce do wychowania religijnego

Krzyż, biblia, obrazki, świeca, książeczka o tematyce religijnej, mają na celu to, aby małe dziecko uczyło się miłości do Boga i autentycznie przeżywało uczestnictwo w nabożeństwie.

Rola nauczyciela

"Wychowawca musi dać odczuć swą obecność dziecku, które szuka, a skryć się przed tym, które znalazło." - Maria Montessori

Postawa nauczyciela jest bardzo ważna – pełna skromności, szacunku i miłości do dziecka. Do najważniejszych zadań nauczyciela należy:

- obserwowanie dzieci i wspomaganie ich w samodzielnym działaniu
- bezwarunkowe uznanie godności dziecka i wiara w jego własne zdolności rozwojowe
- docenianie indywidualnych osiągnięć i możliwości dzieci
- chronienie wolności każdego dziecka i interweniowanie tam, gdzie aktywność jednego dziecka ogranicza wolność drugiego

„ Nie musisz robić tego co inni, ale nie możesz innym przeszkadzać”

Zadaniem wychowawcy jest zorganizowanie takiego otoczenia, aby wspierać rozwój dziecka, wychodzić naprzeciw jego zainteresowaniom i potrzebom

Wychowanie kosmiczne

Globus kontynenty, globus szorstki

Kontynenty świata

Mapy

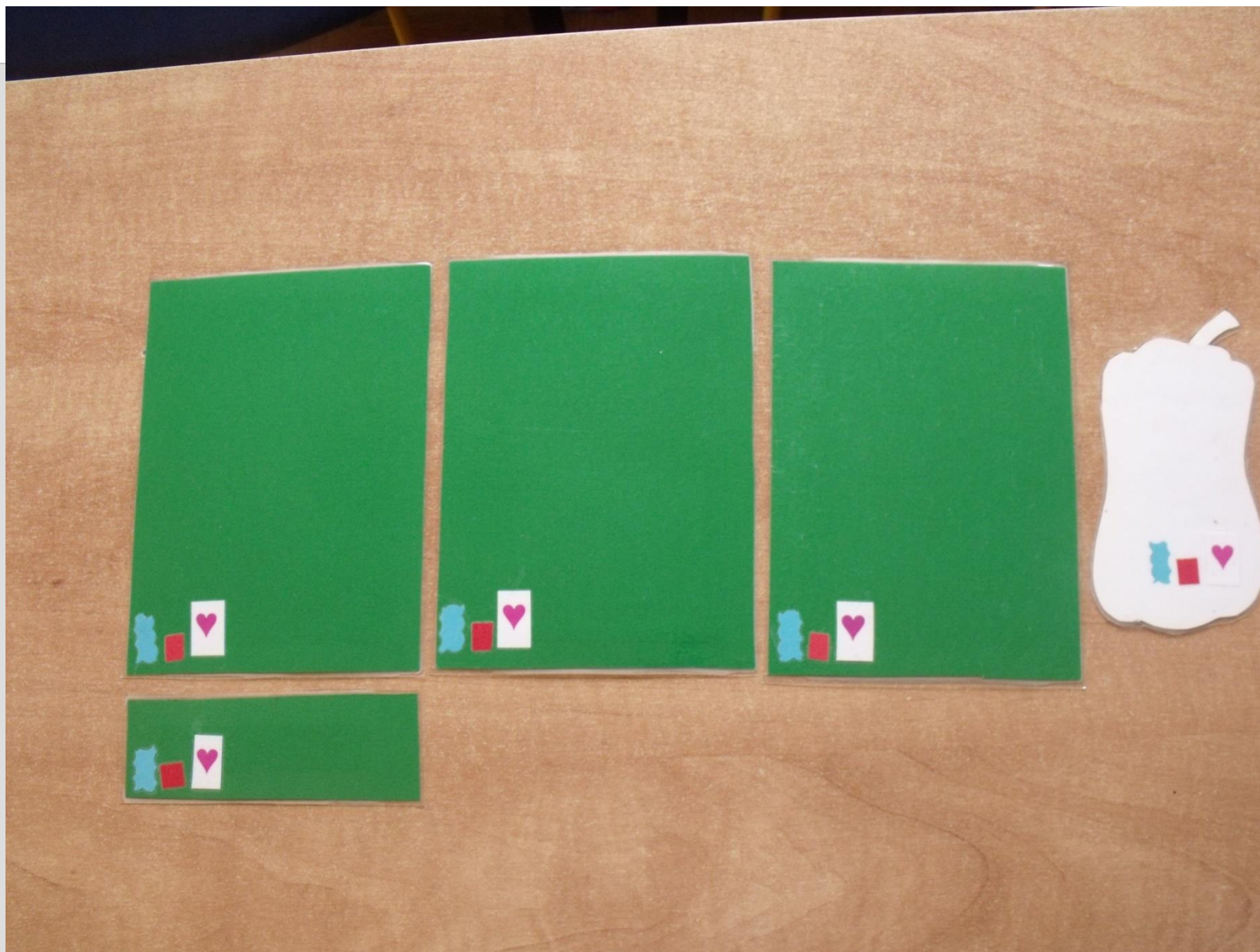
Puzzle botaniczne

Materiał przyrodniczy

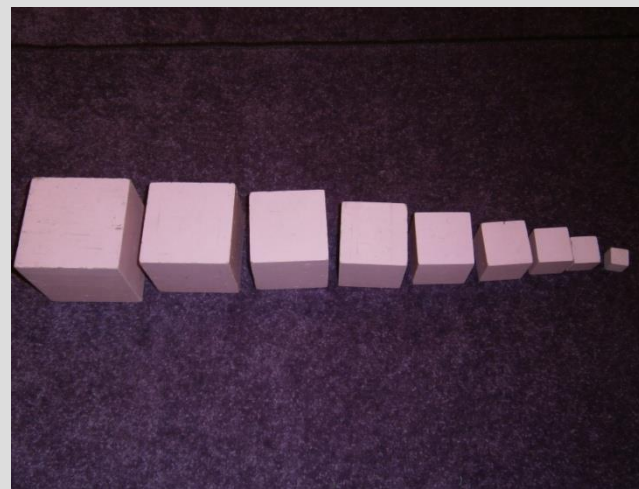
Kontrola błędu

Kształcenie zmysłów

Brązowe schody, różowa wieża

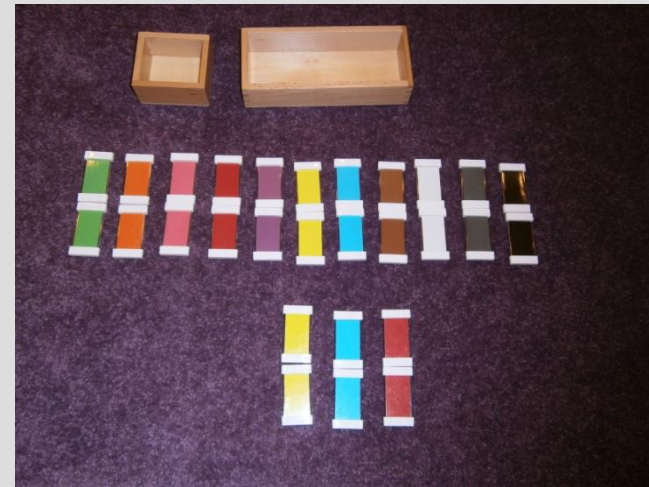

Czerwone belki

*Puszki szmerowe, tabliczki barwne,
pudełko tkanin, bryły geometryczne*

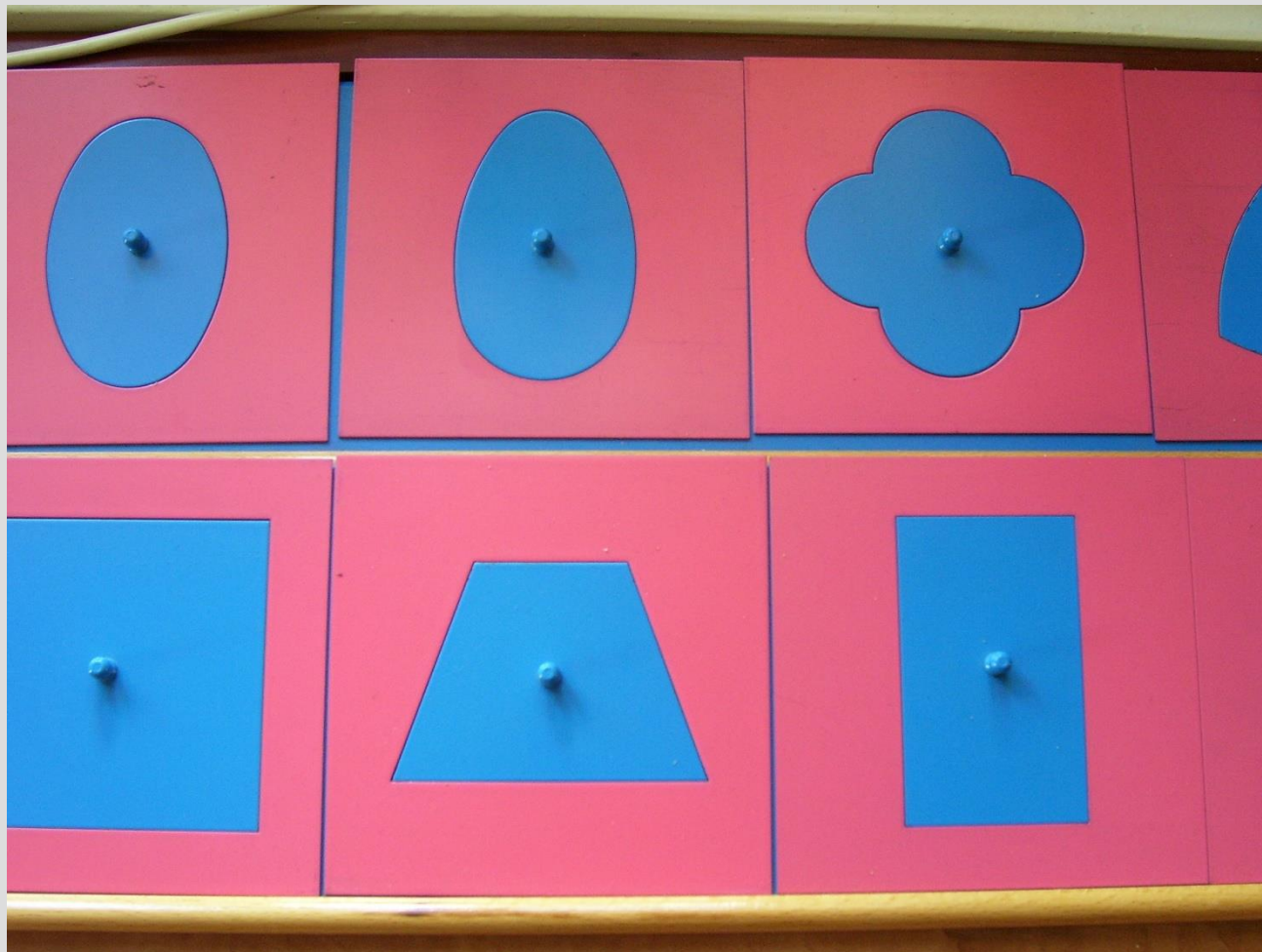
Edukacja językowa

Ruchomy alfabet, szorstkie litery

Metalowe ramki geometryczne na podstawkach

Kolorowe kredki

Dziękujemy za uwagę

